

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historia Provinciæ Paraquariæ Societatis Jesv

Techo, Nicolas

Leodii, MDCLXXIII.

Cap. 29. Martinus Xaverius Vrtasum in Guairaniâ moritu & laudatur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38528

in coëmendis ferramentis, aliisque rebus ad devinciendos largitate Barbaros, infumebant. Si quid cupediarum aliunde mitteretur, in pueros agrosque largiebantur, & à multis multa corrogabant, ut semper suppeteret quod darent, rati, ex mente Didaci Torres, dona apud Barbaros, mortalium egentissimos, miraculorum vicena subire debere. Si Guaicuræi, quod frequentissimum erat, mutarent loca, ipse Romerus (Morantâ ad Sarcinas relicto) difficillimis itineribus ad eos itabat, nec unquam fere sine operæ pretio, nam multos adultæ ætatis homines infantesque morti proximos his in excursionibus Christo lucrifecit. At in oppido quotquot graviter ægrotare contingebat, summâ ope ambo Socii adnitebantur, ut qui reliquo vitæ tempore ferarum more vixissent, saltem in morte ad Fidem Christi animum adjicerent. Satis constat his artibus ferocissimam Guaicuroorum gentem non tantum diu utcumque in officio fuisse retentam, sed etiam Niapuroorum & Baiarum barbarissimorum hominum quamplurimos plectos, ut de Divinis rebus Socios verba facientes audire vellent.

Petri Romeri excursioner.

CAPUT XXVIII.
Guaicuroorum primum ab Romero adeuntur.

Guaicuroorum mores.

Petri Romeri patientia.

Guaicuroorum primitia Deo facta.

CAPUT XXIX.
Martinus Xaverius Urtafum in Guairaniâ moritur & laudatur.

Incrementa Guairaniâ oppidorum.

IN eodem terrarum tractu Guaicuroorum Dux (nam Guaicuroorum gens, uti supra demonstravimus, sub duobus capitibus bipartita est) sive vicinorum amulatione, sive religionis æstimatione, Socios apud Guaicuroos degentes rogatum venit, ut coram terras suas inspicerent, locumque ad condendum oppidum designarent. Lætus hoc nuncio Romerus, confidentius quam securus Barbaro se tradit ducendum: porro in omni peregrinatione perpetuus apud eam gentem mos inolevit, ut non tantum uxores & filios, sed etiam supellectilem, arma, domos plucatiles, omnia denique, de comæatu nihil solliciti, secum portent. His impedimentis impliciti vix milliæ Italicæ triduo eundo conficiunt: nam ubi tantillum procefferint, erectis in caulorum speciem storeis, cibum quarunt, nec ante ex uno in alium locum abeunt, quam totum venatione piscationeve exhausterint. Sic intolerabili tædio Romerus cum Guaicuroorum gente, unico servulo & linguæ interprete comitatus, Barbarorum cibo contentus, per infestas aculeatis culcibus paludes, per obnoxia tygribus loca, per spineta, arundineta, & ambages, quadraginta totis diebus vix septem leucarum spatium, si rectâ iretur, confecerat, cum litteras ab Assumptionis Collegii Rectore accipit, quibus perlæctis, Barbarorum Duci significat, nisi citatis itineribus cum expedito comitatu pergerent, se infectâ, è Majorum voluntate, eò unde discesserat se rediturum. Ergo, relicta popularium suorum multitudine, Dux duplicavit itinera, Romerumque per suas terras celeriter circumductum, designato oppidi loco, ad Guaicuroos reduxit. Quamvis verò res ad exitum non perducta sit, non parva tamen Romeri laus fuit, contemptâ morte, infidæ genti pro Christi causa se tradentis. Verum ne incausum omnis à Romero susceptus labor caderet, infans in itinere ante mortem Sacramento expiatus est, & venefica anus cum morte colluctans, diu animæ medelam respuens, tandem Christiana fieri voluit, feliciterque in ultimo agone obtinuit. Sed jam gestit calamus Guairaniam, Apostolicis operibus clarâ, revivere.

JOSEPHO Cataldino ad Comitia Provincialia profecto, tres tantum Socii, Antonius scilicet Ruifus, Simon Maçeta, & Martinus Xaverius Urtafum in Guairaniâ permanerant; pauci admodum pro multiplicitate rerum agendarum: nam Maracana, numerosi pagi Dominus, diu Sociis reluctatus, Divino terrore percitus, combusto suo pago, se tandem cum suis popularibus Ignatianis Neophytis adjunxerat; cujus exemplo confluebant undique Ethnici ad Sociorum oppida, ad eò jam numerosa & splendida, ut Antonius Ruifus scriberet, novalia hæc cum Peruviz veteribus conferri posse. In continuo motu erant Socii, sive in oppidis Ethnicos Neophytosque edocerent, sive ad loca remota, Barbaros reducendi ergò, excurrebant, sive denique quò fervor animi, peste miserum in modum grassante, singulos distraheret. Sic res Guairaniæ solâ Sociorum paucitate laborantis se habebant, cum Æterno Numini ex hac paucitate Martinum Xaverium Urtafum Sacerdotem, juvenem veteranis parem, ad Cælestes sedes evocare lubuit. Id ante maturitatem

annorum

annorum merebantur sprete nobilissimæ familiæ honores, innocens vita, & salutis animarum cupido. Pompeiopoli in Navarra natus is fuerat, clarissimæ Urtaflunæ domus, Xaverianam sanguine attingentis, hæres & dominus. Adolescens amplâ trium millium ducatorum census annui hæreditate dimissâ, oblucente licet matre, & magnas honorum spes obrudente, Societatem JESU amplexus est. Ambienti unam ex Indicis Provinciis, nequicquam reclamantibus in aula Madritana viris primoribus, necnon medicis valetudinem ejus causantibus, Paraquaria obtigit. Lingua Indicæ peritiâ adeptus, egregiam Neophytis & Cathecumenis in Guairania navavit operam. Sesquianno in his laboribus posito, pestis grassata nostrum Xaverium ægris ministrantem prostravit. Prostrato & morbis afflictissimo, in hoc Orbis angulo linteamina ad decumbendum, pharmaca, cibus idoneus, & omnia ægrorum subsidia defuere; ne panis quidem frustulum repertum, quod appetenti præberetur; farina linea olida, & id genus edulii insulsi ac inspidi pro ultimis cupidius fuere: & tamen violentæ necis avidus querebatur in lectulo se molliter mori. Paulò ante mortem idcirco subritem se ostendit, quòd tamdiu, ob intervalla locorum (nam ducentis & amplius leucis ab Assumptionis Collegio, & quingentis à Tucumanæ metropoli, in media Barbarie aberat) Sociorum suffragiis cariturus esset. Sed cum solatus est Ruifius, spondens quinquages se pro ejus anima sacrificaturus esse. Sed cum que à moriente petiit, ut in Cælum admittus, pro se Virginis pedibus osculo impacto, amoris Mariani argumentum flagitaret. Mirum dictu! nona post ejus mortem hora sensit Ruifius cœlestem quamdam urbem, fulminis instar transeuntem, menti suæ objici, sequuto ex ejus aspectu in Cælorum Reginam tenerrimo sensu: quem sensum ne amitteret, catenam ferream cuspidibus horridam, haud rudis talium instrumentorum faber, sibi statim confecit, tamdiuque gestavit, donec in morbum incidens, eo tormento corpusculum vexare à Majoribus prohiberetur. Præter genus mortis, Martinus noster multa habuit cum Magno Xaverio paria. Nam virginitatem, & animam à lethali culpa totâ vitâ intactam, conservavit. Obedientiam ad eò integram professus est, ut moriens ausus sit asserere, nihil se à Majorum jussibus transversum fecisse. Jussus in Guairaniam proficisci, agnatæ virtutis exemplo, ne libellos quidem, quibus pietatem alere assuefecerat, secum ferre voluit. Per paludes atque abruptos scopulos pedibus nudis longissima itinera confecit. Servulum aquam sibi fabricantem clam offerentem repulit, aiens se ne guttam quidem injussu Majorum libaturum. Diu post mortem spectandum se præbuit, quasi Indos Catechesim doceret: diceret voluisse redire è Cælo ad juvandam Sociorum paucitatem, aut nondum fatiatum Apostolicis laboribus. Casiquio per visum civitatem cœlestem ingredi jamjam putanti, Martinus Xaverius, Sole splendidior, ab ingressu severè arcuit, docens eâ tantùm civitate donari, qui integrè peccata confiteretur; simulque indicavit homini inexpiatas ex oblivione noxas optimo successu. Josepho Cataldino, ut supra narratum, opportunus è Cælo auxiliator adfuit, territo invasore. Antonio Ruifio ob solitudinem & cætera vitæ incommoda mœsto, in veste splendida & cœlesti apparuit, jubens, ne desponderet animo, sed cogitaret talem qualem oculis perspiceret gloriam, constanter in vinea Domini laborantes manere. Idem eundem spectavit, fracto in speciem Cælo, inter illustres splendores gloriose sedentem, cum hac voce: *Martinus Urtaflum ob labores eâ gloriâ dignus inventus est.* Hæc de Paraquariæ nostræ Xaverio, laudatissimo juvene, anno ætatis vigesimo-sexto extincto, satis esse arbitror, ut inter præcipua Provinciæ nostræ decora computetur. Nec abs re Petrus Gufmannus in Francisci Xaverii vitæ præludio Navarræ Heroibus addidit, & Joannes Rho variæ suæ virtutum historiæ decorè admodum inseruit.

MARTINO Xaverio morte sublato, Simoni Maçetæ, & Antonio Ruifio immensæ Provinciæ incubuit onus, ad eò ponderosum, ut miraculum fuerit utrumque non succubuisse. Indorum abactores, occasione solitudinis usi, omnem lapidem moverunt, quo uno iterum è duobus è Provincia dejecto, alter penitus sub onere fatisceret, tandemque Indis à Societate reductis pro libitu abuterentur. Perveria consilia juvit Canonicus Paraquariensis, pro Sede Episcopali vacante

Q

Guairaniæ

Martini Xaverii patria,

Parentes,

Navigatio,

Labores,

Morbus,

Virginitas,

Obedientia,

Paupertas,

Apparitiones.

CAPUT XXX.

Socii in Guairaniâ inter adversâ rem Christianâ promovet.

Visitator Canonicus Socii adversatur.